

Årsplan Haga barnehage 2023-2024

*«Haga barnehage - et godt minne
i livet»*

Vedtatt av SU 27.06.2023

**Holmestrand
kommune**

Innhold

Årsplanen 2023-2024.....	2
Planens forankring.....	3
Om barnehagen vår.....	3
Virksomhetens satsningsområde	4
Virksomhetens visjon	4
Omsorg – lek – læring - danning.....	5
Pedagogisk grunnsyn.....	5
Mobbing og utestenging.....	6
Hovedområde; Livsmestring	7
Relasjonsbygging	8
Språk.....	9
Autoritative voksne	12
Lek og lekemiljø.....	14
Progresjon.....	15
Sammenheng i utdanningsløpet.....	16
Folkehelse	17
Trafikksikkerhet	17
Samarbeid med barnas hjem.....	18
Samarbeid med andre instanser	18
Utviklingsarbeid og vurdering av pedagogisk arbeid	19
Barnehagen som lærende organisasjon.....	19
Observasjon og kartlegging.....	21
Praksisfortelling	21
IGP	21
Dialogkafe/ dialogspill	22
Progresjon.....	22
Aktivitetsskalender	29
Litteraturliste	30

Årsplanen 2023-2024

Tidligere hadde Haga barnehage både en pedagogisk plan for personalet samt årsplan. Vi har nå gjort endringer rundt dette og slått disse to planene sammen til en plan. Dette på bakgrunn av evalueringer i lederteam og medbestemmelse. Innholdet er mye av det samme som tidligere kun med noe revisjon. «Pedagogisk plan for personalet, Haga barnehage 2021-2023» ble vedtatt som en del av årsplanverket i Haga barnehage og godkjent av SU 31.05.2021, for så å bli revidert og godkjent av SU igjen 5.6.2022. Den nye sammenslåtte planen er godkjent av SU som et dokument (DATO). Årsplanen for Haga barnehage er laget med utgangspunkt i formålsparagrafen for barnehager, som definerer barnehagens samfunnsmandat og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på:

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger. Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering”.

Planen er videre forankret i barnekonvensjonen, barnehageloven med forskrifter og Holmestrand kommunes strategiplan for oppvekst “Trygghet, mestring og læring for alle” og handlingsplanen som følger denne.

Årsplanen oppsummerer det pedagogiske innholdet i Haga barnehage, og definerer virksomhetens kjernekomponenter og videre hvordan vi arbeider med disse. Planen inneholder også beskrivelser rundt hvordan kvalitet og systematisk arbeid ivaretas på ulike områder av vårt virke. Planen skal fungere både som en arbeidsplan for personalet, og som et sted foreldre og andre interesserte kan finne informasjon om vårt faglige

ståsted og innhold. Planen er skrevet av pedagoggruppen i barnehagen, og forankret i hele personalgruppen gjennom diskusjon og arbeid med enkelttemaer.

Planens forankring

Om barnehagen vår

Haga barnehage er en kommunal barnehage med 5 avdelinger og rundt 90 barn (varierer noe fra år til år). Vi har en styrket avdeling, med litt flere voksne og litt færre barn. Her er det lettere å tilpasse dagene litt ekstra for de som har behov for det. Vi er sentralt beliggende nær Sande sentrum, og har om lag 30 dyktige og faglig bevisste medarbeidere.

Virksomhetens satsningsområde

Årets satsningsområdet for virksomheten er lagt under tema «inkluderende oppvekst»

Dette satsningsområdet bygger på satsningsområdet til kommunen og er spesielt forankret i kommende utviklingsarbeid de kommende år som er et samarbeid mellom universitetet i Stavanger, universitetet i Sørøst- Norge, læringsmiljøsenteret og kommunen. Dette vil foregå over 2-3 år. Satsningsområdet bygger på kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende opplæring. Det skal bidra til økt inkludering og bedre kvalitet på tilbudet i alle barnehager og skoler i Holmestrand. Vi vil sammen arbeide for at kompetanse kommer tett på barn og unge slik at barn får den hjelpen de trenger i det allmennpedagogiske tilbudet, inkludert i fellesskapet i barnehager og skoler. Det vil også være med på å minske kvalitetsforskjeller mellom barnehager og skoler og sørge for at alle barn får lære, mestre og utvikle seg i et inkluderende fellesskap.

Hovedmål: «Kompetanseløftet skal bidra til tilstrekkelig kompetanse tett på barn, for å kunne fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert barn med behov for særlig tilrettelegging»

Virksomhetens hovedmål: Det allmennpedagogiske tilbudet som gis i Haga barnehage skal være tilrettelagt for alle barn. De skal gis omsorg og mulighet til deltagelse i lek, få lære og utvikle seg. Barna skal få støtte i å utvikle livsmestringskompetansen sin, tåle medgang, men også motgang.

Virksomhetens visjon

”Haga barnehage – et godt minne i livet”

Visjonen skal ligge til grunn i alle Haga barnehages planer og dokumenter, og skal være utgangspunkt for alle valg knyttet til arbeidet med barn.

Virksomhetens kjernekomponenter er valgt med bakgrunn denne, og gir beskrivelser for det vi mener skal til for at tiden i Haga barnehage skal bli til gode minner i barnas liv. Disse komponentene er relasjonsbygging, språk, autoritative voksne og leke og læremiljø.

Omsorg – lek – læring - danning

Barnehagen er gitt et samfunnsmandat som i rammeplanen er definert til å ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning. Begrepene skal sees i sammenheng. I Haga barnehage er årsplanen en beskrivelse av hvordan rammeplanen ser ut for oss i praksis. I planen bindes vårt ansvar for å ivareta barns behov for omsorg og lek sammen med vårt ansvar for å fremme læring og danning. Begrepene har ikke egne kapitler, men er tilstede under alle overskriftene våre. For oss er det viktig at tilbudet som gis er tilpasset det enkelte barnet. Det er derfor heller ikke egne kapitler om arbeid med ulike, spesielle utfordringer. Det allmennpedagogiske tilbudet som gis til barn i Haga barnehage skal være tilrettelagt for alle barn. Alle barn skal gis omsorg og mulighet til deltakelse i lek, og alle barn skal få lære og utvikle seg.

Pedagogisk grunnsyn

Ansatte i Haga barnehage er oppmerksom på at vi har kultur med oss fra egen oppvekst. Denne kulturen kan være annerledes enn det gjeldende syn i dag, og kan også være annerledes enn den kulturen barnehagen vår har. Vi er bevisste vår profesjonelle rolle, og forholder oss til et felles humanistisk syn på mennesket i vårt arbeid i barnehagen. Vi vet at barn er forskjellige, og at de lærer på ulike måter. Vi vet videre at det å oppleve mestring gir grobunn for videre utvikling og læring. Vi ønsker derfor å lete etter barnas sterke sider, og bygge på disse. Vi møter barnet som individ, og har respekt for barnets opplevelsesverden. I Haga barnehage er vi bevisste på barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste. Når vi i hverdagen tar avgjørelser i barns liv, har vi barns beste som grunnleggende hensyn. Demokrati forutsetter slik vi ser det at menneskene i det tar ansvar for egen utvikling, egne valg og egen handling. Barn gjøres klare for dette ved å bli tatt på alvor og få lov til å medvirke i egen hverdag fra de er små. Vi er bevisst barnehagens mandat i tidlig forebygging mot diskriminering og mobbing. Arbeidet med å støtte barna i sin utvikling av livsmestringskompetanse er derfor viktig i vår pedagogiske virksomhet. Vi er videre bevisst på vår helsefremmende og forebyggende funksjon, og arbeider for sosial utjevning. Tiden i Haga barnehage skal gi barn likere muligheter til god helse, erfaringsbakgrunn som grunnlag for videre utvikling, og mulighet til å erfare forskjellige læringsmåter og læringsverktøy. Godt samarbeid og god tone mellom hjem og barnehagen er avgjørende for at barna skal oppleve barnehagen som et trygt og godt sted å være. Vi ser på dette som avgjørende for barns

mulighet for å lære og utvikle seg i barnehagen, og setter derfor samarbeidet med barnas hjem høyt. Når vi opplever bekymring eller uro for barns omsorgssituasjon skal bekymringen meldes videre til barnevernet. Dette gjøres så langt det er mulig og når det er forsvarlig i samarbeid med omsorgspersonene i hjemmet. I alle situasjoner der vi tar valg på vegne av barn, veier vi hensynet til barns beste som grunnleggende. Vi er klar over at hensynet til barns beste er en subjektiv størrelse, og støtter oss derfor til de standarder som er fastsatt av kompetente myndigheter der de finnes.

Mobbing og utestenging

Haga barnehage har en visjon, som handler om at alle barn som har vært hos oss skal oppleve tiden i barnehagen som et godt minne i livet. For å oppnå dette trenger vi voksne som er med og legger til rette for og bidrar til at alle barn opplever å være en betydningsfull person for fellesskapet.

I Lov om barnehager står det i:

§41 «Barnehagen skal ikke godta krenkelser, og alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn hvis et barn utsettes for krenkelser»

§42 «plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)»

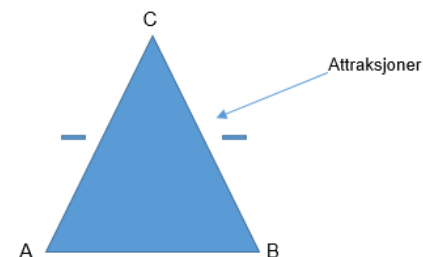
§43 «skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn»

På bakgrunn av dette jobber vi i Haga barnehage ut ifra en overordnet plan mot mobbing og krenkende adferd utarbeidet av Holmestrand Kommune. Vi tar utgangspunkt i kommunens handlingsplan hvor det står at «*det arbeides målrettet og systematisk i barnehagen slik at alle barn får utvikle sine styrker og ferdigheter. Alle voksne som omgås barn er viktige rollemodeller og kan bidra med å se, handle og følge opp når uønskede hendelser skjer*».

Olweus (2010), Idsøe og Roland (2017) definerer mobbing som «*intensjonell negativ handling, gjentatt over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet mellom den/ de som utøver og den som blir utsatt for handlingen*» (s.15 i *Mobbeatferd i barnehagen*)

Når barn utestenger/ mobber gjør de det ikke med vilje, de skjønner ikke konsekvensen av handlingen de begår, det er belønningen det fører med seg de er ute etter, som for eksempel høy status og popularitet. Makten hun/han har gjør at balansen i gruppa forsterkes. Det er da viktig at vi som voksne får oversikt over situasjonen- hva vet vi, og hva gjør vi?

-Utestengningen av C gir sterkere inkludering/ tilhørighet mellom a og b
-Opplevelse av å ha makt
-A og B har høy status og høy popularitet – makt- ubalansen forsterkes

Strategiplanen til Holmestrand Kommune har som målsetting at «alle barn blir inkludert i sterke fellesskap. Barnehagene i Holmestrand skal bidra til at barn håndterer livet sitt i motgang og medgang, og til at de er gode bidragsyttere i andres liv» Dersom det har utviklet seg en negativ trend må vi voksne finne måter å snu denne på, ved å fjerne statusen/ populariteten de negative handlingene gir, og heller fremme inkluderende adferd. «Vi skal fremme vennskap og fellesskap ved å forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre» (Rammeplan 2017) Ved å være en varm og grensesettende voksen (autoritativ), skal vi sørge for at kvaliteten på interaksjonen barn/ voksen og barn/ barn er så gode at barna lærer å etablere og holde fast på trygge og gode relasjoner. Dette er en forutsetning for annen læring og utvikling. God sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre mennesker. Barna skal kunne mestre balansen mellom å ivareta egne behov og ta hensyn til andres behov. Barn skal få erfare å være en betydningsfull person for fellesskapet, og deres selvfølelse skal støttes. Dette gjøres gjennom å fremme positive handlinger fremfor negative.

Hovedområde; Livsmestring

Arbeidet vårt i Haga barnehage skal bidra til at barn håndterer livet sitt i motgang og medgang, og til at de er gode bidragsyttere i andres liv.

Ansatte skal sørge for balanse mellom det barnet ønsker å få til, barnets ressurser og barnets tilgang på støtte. Vi tror på at ansatte som utøver rollen sin på en varm og tydelig måte, oppnår det beste resultatet når det gjelder barns positive tilpasning (Ertesvåg, et al. 2015). At ansatte har

en støttende og varm holdning overfor barna ser vi derfor på som avgjørende for at barna skal utvikle positiv atferd og oppnå læring. Barns behov for trygghet og omsorg må ikke ses på som et behov som konkurrerer med læring i utdanningsforløpet –heller tvert imot. For å spisse arbeidet med livsmestring har vi vakt fire kjernekomponenter som preger arbeidet vårt, uansett hvilke områder vi arbeider med. Disse er **“relasjonsbygging”, “språk”, “autoritative voksne” og lek og lekemiljø”**

Det vil si at ansatte hos oss skal ha en autoritativ væremåte uansett om de støtter barn i lek, eller om de jobber med et av fagområdene. På samme måte skal barn oppleve seg som betydningsfulle for fellesskapet uansett hvilke fagområde som har fokus.

Relasjonsbygging

“Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som gir grunnlag for trivsel, glede og mestring” (jfr. Rammepplanen)

Hele livet vårt formes gjennom relasjonene vi har til andre mennesker. Relasjoner er livsviktig for oss. Barn tilbringer mange timer i barnehagen, og det sier seg selv at det å sørge for en god kvalitet på relasjonene når de er der, er av uvurderlig betydning. Det å skape relasjoner, og det å fungere i et fellesskap er noe av det viktigste vi kan lære barnet i barnehagen. Gode relasjoner er svært viktig for selvbildet til barna, og all respons og anerkjennelse som de får fra nære voksne er med på å danne selvbildet deres (jfr. Professor May Britt Drugli)

Barnehagen skal ha fokus på relasjoner som er preget av gode holdninger til hverandre. Det gjelder mellom barn - barn, barn – voksen og mellom voksen – voksen. Dette gir grunnlag for trivsel, glede og mestring i hverdagen til barna og personalet. God omsorg er en forutsetning for barns trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Vi som personale skal hele tiden jobbe for et barnehagemiljø der barna ikke bare er mottakere av omsorg. Vi skal også verdsette og anerkjenne barnas egne omsorgshandlinger (Rammepplanen, kap 3). Ved å ha fokus på vennskap og gode relasjoner til de rundt seg, tenker vi at dette vil fremme et inkluderende miljø der alle barna kan føle seg betydningsfulle for fellesskapet. Vi er autoritative voksne som møter barna med anerkjennelse og respekt. Vi er også tydelige voksne som gir barna forutsigbarhet og gode rutiner. Personalet i barnehagen er viktige for barnas utvikling av vennskap. Ved å være bevisst en god kvalitet på relasjonene vi har til barna, er vi med på å legge et godt grunnlag både for psykisk helse, læring og atferd. Om barna har knyttet gode relasjoner til andre barn og

voksne i barnehagen, vil det øke sjansene for gode og nære relasjoner også senere i livet. En god relasjon krever mange og gode interaksjoner. Jo flere gode interaksjoner/gylne øyeblikk man har med et barn, jo lettere går det å kunne være gode grensesettere når det trengs. "Banking time" er et navn på dette, og dreier seg om positive møter mellom en voksen og et barn, der målet er å styrke relasjonen, varmen og de følelsesmessige båndene. Målet er så å fylle opp barnets "konto" med gode opplevelse slik at barnet er trygt nok på deg til at du kan sette grenser ved behov. Relasjoner bygges, og gjensidigheten styrkes. Dette må ses i et langsiktig perspektiv (*jfr. Være sammen*)

Språk

Barns adferd er språk. Et språk som både må leses, tolkes og forstås av både barn og voksne, og som det må handles ut i fra. Å lære språk er noe av det viktigste som skjer i et barns liv. Gjennom språket lærer vi å forstå verden og vi får innsikt i oss selv (Anne Høigård, 2013).

Gjennom språket øver man seg på å være sammen med andre og i få ta del i et fellesskap. Språket består av det verbale uttrykket ved at ord blir satt sammen i et system som gir mening, men også av det non-verbale som er de bevegelsene kroppen viser gjennom kroppslige uttrykk gjennom tegn, mimikk, gester og lyder.

Språk er en del av barns identitet og tilhørighet. Språket er avgjørende for den intellektuelle, emosjonelle og sosiale utviklingen og det er derfor viktig at alle barn opplever seg som betydningsfull i fellesskapet. Språk og barns helhetlige utvikling spiller inn på hva barnet kan få til og mestre.

Vi voksne må derfor hjelpe barn å finne ut av kommunikasjon med hverandre, samarbeide, forstå leken og sagte og usagte regler som vi må

forholde oss til i et fellesskap. Å støtte barns utvikling av språk er en av barnehagenes kjerneoppgaver. Barnets språklige

og kommunikative kompetanse er viktig, både for barnets liv her og nå, for å kunne delta aktivt i et fellesskap og for barnets muligheter i

framtiden. Språklige og kommunikative ferdigheter har betydning i barns etablering av vennskap. (Handlingsplan, 2021/2022)

Stadig flere barn lærer seg et andrespråk i barnehagen, barn med annet morsmål enn norsk. Giæver (2014) mener at ved å få møte sitt morsmål eller andrespråk i barnehagen vil dette styrke barnas flerspråklige utvikling. Noe som er viktig for at barnet får lære seg et nytt språk, ved å bruke morsmålet som en støtte, kan barnet bygge på det begrepsapparatet han eller hun allerede har (Giæver, 2014, s 63). Vi skal oppmuntre foreldre

til å prate sitt morsmål med barna i hjemmet. Da vil barna allerede ha noen «knagger» å henge de nye ordene/ begrepene på. Det er også viktig å vise mangfoldet i barnegruppa, ved bruk av ulike skrifttegn, f. eks velkommen på de ulike språkene som er representert. Vi låner bøker på barnas morsmål og lærer oss enkle sanger. Dette for at barna som har et annet morsmål enn norsk skal oppleve å få være med som en del av fellesskapet og ikke bli stående utenfor som annerledes. Tilhørighet og trygghet er viktige forutsetninger for barns læring.

Det å tilegne seg språk er omfattende og tar tid. Når barn lærer seg språk lærer barnet å uttrykke seg. De skal lære seg å forstå hva andre sier og lytte når andre snakker. I tillegg skal de lære språksystemet som omfatter språkllyder, hva ordene betyr, ordenes bøyninger og hvordan man setter dem sammen til setninger, fortellinger og tekster. Voksne i Haga barnehage er viser tålmodighet, benevner, viser konkrete og lar barn på oppdage og erfare ordenes betydning gjennom å aktivt delta. Ved at barn deltar i planlagte aktiviteter og i hverdagslige aktiviteter gir vi barna muligheter til en forståelse av hvilke innhold ordene har og hva de betyr i ulike sammenhenger. I denne språkstimuleringen legges det også til rette for at barna skal få bruke det språket de har tilegnet seg, og voksne må bidra med å tolke og støtte betydningen av mening.

Vi fokuserer på meningen ikke uttalen, men gjentar det barnet prøver å formidle med riktig uttale og setningsoppbygging. Etter hvert som barna tilegner seg språket og mestrer mer blir det viktig med en utvidelse av de ordene/begrepene de allerede har lært. De får en utvidet språkforståelse. F.eks et ord som Sol, Sola skinner, sola er på himmelen, hun skinner som en sol når hun smiler osv.

I begynnende språktilegnelse har lek og språk mange fellestrekk og er viktig for å kunne delta i et fellesskap. Vi voksne legger derfor til rette for lek der barna ikke trenger å forstå det verbale språket, for å skape trygghet og gode relasjoner og for at barna kan kommunisere i et felleskap via handling istedenfor ord. Det viktigste er at barna skal føle at de deltar likt med de andre i barnegruppa. Barn trenger felles referanser i lek og dette kan vi legge til rette for gjennom å bruke kroppen i fysisk lek, sangleker, sanger med bevegelser og rim og regler.

Voksne i Haga barnehage har kunnskap i å skape arena for non-verbal kommunikasjon der alle kan skape noe sammen uten å måtte bruke ord. Som aktiviteter som musikk og sang, hvor barna ikke trenger å lete etter ord, sammen trer de inn i språket med ord de har hørt før. Gi mulighet til å lære språket gjennom noe som er gøy. Det er viktig å synge de sammen sangene om og om igjen.

For barn i tidlig språktilegnelse og for barn som lærer seg norsk kan de lettere fange opp ordene, og få prøvd ut språklydene uten å lage meningsbærende setninger selv. Sang og musikk er en positiv aktivitet for hele barnegruppa hvor alle barna kan delta ut i fra sitt utviklingsnivå, enten om de kan hele teksten i sangen eller bare noen ord eller de nynner eller gjør bevegelser til.

Barn lærer ikke språk av å bare høre at andre snakker, de lærer av å bli snakket med. Det er gjennom språket vi kommuniserer med andre, språket er også et redskap for tankene våre og som uttrykk for tankene og følelsene våre. I handlingsplanen for 2020/2021 har barnehagene «livsmestringskompetanse» som prioritert hovedområde. Gjennom å sette ord på følelser, og lære barn til å bruke språket sitt, kan vi bidra til at barn takler livet sitt i motgang og medgang, og blir gode bidragsytere i andres liv. Forskning viser til betydningen av å vokse opp i et rikt språkmiljø. Det gir barn gode muligheter til å mestre å kommunisere med andre, i tillegg legger dette et grunnlag for lesing og skriving. Barn som vokser opp i et fattig språklig miljø har de vanskeligheter med å ta det igjen og at det derfor er viktig at vi ser på barns tilegnelse av språk i et livsmestringsperspektiv.

Ved høytlesning av bildebøker for de minste barna «samtaleleser vi» det vil si at barna er språklige aktive gjennom hele lesingen. Samtidig som barna hører ordene som blir lest og kan knytte ordene til bilder, kan de også snakke om det de ser og hører i lesningen, eller det de tenker på eller er opptatt av. Det er viktig for barns språklige utvikling at de får sette ord på det de ser og hører eller er opptatt av akkurat da, at de får øve seg i bruke ord og uttrykke seg, undre seg, tenke og forestille seg og skape mening. Dette gjelder også for de største barna, men da er det også fokus på at barna skal gjenfortelle fra teksten/historien de har hørt og de kan etter hvert se sammenhengen i historien, og knytte den til sin hverdag. De får en bedre forståelse for hva som er virkelighet og hva som er fantasi, men kan også undre seg og bruke sin egen fantasi for å lage sine egne fortellinger. Samtale er uløselig sammenvevd med lek, samspill og aktiviteter i barnehagedagen og er noe vi gjør hele dagen. Voksne og barn samtaler om alt barna er opptatt av og opplever «her-og-nå-språk», og om ting barna har opplevd noe som krever at de må forestille seg/tenke tilbake til det de har opplevd, et «der-og-da-språk» noe som utfordrer barna mer kognitivt. Det å skrive ut bilder av situasjoner barna

har vært med på kan vi bruke som grunnlag for samtaler. Da får barna øvd på både det å forestille seg, tenke tilbake på og huske det de har opplevd før, og øve seg på å formulere dette til et verbalt uttrykk som gir mening.

Autoritative voksne

Den autoritative voksenstilen er grunnleggende prinsipp i Haga barnehage. Denne voksenstilen skal utgjøre en viktig del av barnehagens pedagogiske arbeid og de ansattes felles forståelse. Autoritativ voksenstil innebærer at de voksne viser varme og omsorg for barnet, samtidig som de også er tydelige. De voksne arbeider med å skape gode relasjoner til barnet og viser en aksepterende holdning. Gode relasjoner forutsetter at de voksne ikke er passivt til stedet, men tar initiativ til aktivt nærvær og samhandling med barnet. De voksne må også kunne se omgivelsene med barnets øyne og kunne sette seg inn i barnets tanker, følelser, ønsker, perspektivtaking. Når barnet mottar det som handler om krav og kontroll er det i en atmosfære som er preget av varme og tillit. Varme og grensesettende voksne har respekt for barnet og fremmer demokratiske prinsipper. De voksne gir rom for det medvirkende barnet. De voksne har også klare forventninger til barnet og følger barnet opp på en tydelig måte når det gjelder grenser og normer. (kompetanseløft i barnehagen, Pål Roland).

Den autoritative voksne er en varm grensesetter. Grensesettingens mål er å hjelpe barnet til en bedre forståelse av seg selv i samspillet med andre. Denne forståelsen skal gjøre barnet i stand til å handle på en måte som er til beste for barnet selv og dets omgivelser på kort og lang sikt. Varm grensesetting er for eksempel at en voksen griper inn i en situasjon som er i ferd med å utvikle seg negativt. Andre eksempler på varm grensesetting kan være å gi barnet beskjed om å rydde opp etter seg og sette leker og andre ting på plass. Her må den varme og grensesettende voksne følge opp det som er blitt sagt og sørge for at det blir gjennomført.

Banking time er et begrep som Pianta (1999) bruker i forhold til relasjonsbygging. Dette handler om en voksens kvalitetstid med et enkelt barn. Banking time er de gyldne øyeblikk i løpet av en dag hvor det etableres en helt spesiell god og varm atmosfære mellom et barn og en voksen. Alle barn i barnehagen har behov for slik relasjonsbygging. I praksis innebærer banking time at en voksen og et barn har avtalt bestemte tider hvor bare de to skal være sammen på barnets premisser. De skal gjøre noe som barnet ønsker og har glede av, og som bidrar til å bygge en varm

relasjon. Denne tiden er beskyttet, og den skal ikke være avhengig av om barnet har oppført seg greit eller ikke. Tiden de har avtalt skal gjennomføres uansett. Barnet får ved hjelp av banking time oppleve gode opplevelser sammen med den voksne og relasjoner bygges. Metaforen banking time tar som utgangspunkt at man som voksen investerer penger i barnets relasjonelle og emosjonelle erfaringsbank slik at man har noe å gå på når man trenger å ta et uttak. Banking time formidler positive budskap til barnet, f.eks «jeg bryr meg om deg» eller «jeg kan og vil hjelpe og støtte deg, og jeg er tilgjengelig for deg». Robert Pianta anbefaler banking time som første og viktigste tiltak ved utfordrende atferd hos barn (Kompetanseløft i barnehagen, Pål Roland).

Det å støtte barns identitetsutvikling og positive selvfølelse er viktig, og som autoritative voksne er det noe man må ha fokus på hele tiden i relasjonen med barna, som skal være preget av støtte, anerkjennelse, krav som barna mestrer, interesse for det barna er opptatt av og endringer som barna medvirker til. Alle barn kommuniserer på sin måte, og en autoritativ voksen ser og hører, er lyttende og interessert i barna, tolker og prøver å forstå barna slik at de opplever mestring. Barns ulike måter å kommunisere på skal bli anerkjent og kommunisere på skal bli anerkjent og verdsatt i kommunikasjon med andre/voksne.

Så i Haga barnehage

- Er vi varme og tydelige, og tilstede for barn
- Er vi engasjerte i det barna er opptatt av og gir de ansvar tilpasset alder og modning
- Er vi bevisst på at vi er forbilder og praktiserer de verdiene vi oppfordrer barna til å følge
- Gir vi barn mulighet til å vise omsorg og til å gjøre noe for andre
- Hjelper vi barnet å kunne ta den andres perspektiv
- Hjelper vi barna til å kunne identifisere følelser og kunne regulere de når noe er vanskelig

(Inspirert av Læringsmiljøsentret i Stavanger)

Lek og lekemiljø

Lek skal ha en sentral plass i barnehagen, barns opplevelser og erfaringer i lek skal anerkjennes, og voksne skal støtte opp under barnas opplevelser og undringer med iver og engasjement. Alle barn skal være inkludert i, og erfare glede i lek. De voksne skal delta i lek på barnas premisser, og ha en berikende tilstedeværelse. De voksne skal også veilede barna hvis leken medfører uheldige samspillsmønstre, slik at barna kan mestre det å være i en god lek over tid og ikke opplever utestengning fra barnegruppa. Det er de voksnes ansvar å være bevisste på og vurdere sin egen rolle og deltakelse i barns lek, samtidig som at de tar initiativ til lek og aktivt sørger for at alle barna kommer inn i lek.

Leken har egenverdi. Lek er en nøkkel til fellesskap. Vi gir barna mulighet til å vise sin sosiale kompetanse. Hos oss er vi bevisst hvilke erfaringer barna får i lek. Barn må forhandle med hverandre for å leke sammen. De må tørre å komme med innspill, de må hevde seg selv. De må lytte til hverandre, være lydhøre overfor andre. Tåle at ikke alle deres forslag blir tatt godt imot av de andre. Det å leke sammen med mange kan være utfordrende for noen.

Hos oss er voksne tilstede og rettleider barna i dette arbeidet. Vi må sørge for at barna får ro til å leke i passe store grupper. Leken må også få vare over tid. Lek er også viktig for å lære språket i samhandling med andre.

Voksne må være scenearbeidere. Det vil si at de skal finne ut hva barna trenger for å kunne utvikle leken i en meningsfull retning. Voksne i barnehagen skal også være bevisst at barna trenger veiledning. Vi må kjenne barna så godt at vi kan veilede barn som trenger å si meningen sin. Vi må minne de barna som trenger det at de må lytte til de andre.

De barna som strever med å komme inn i lek skal oppleve voksne som ser dem. Vi skal gjøre disse barna attraktive for de andre. Det gjør vi blant annet ved å finne ut hva de er gode på og liker å holde på med. Voksne skal gjøre dette spennende for de andre barna å være med på. Voksne legger med dette opp til at alle barn skal oppleve mestring.

Barna skal utfordres i komplekse oppgaver som gir mulighet for refleksjon, kritisk tenkning og til å se sammenhenger. Som del av dette arbeidet er vi bevisste på hva slags lekemateriell vi presenterer for barna. Vi er i prosess med å vurdere lekene vi har tilgjengelig.

De minste barna er opptatt av å samle leker, flytte de til et annet sted og tilbake. Putt oppi og tømme ut, de er utforskende. Barna trenger mye av materialene for å kunne ha nok, slik kan alle være med på leken. Små barn er fysiske, tumlere, de trenger plass for å forflytte seg, se på og smile til hverandre, samspille. Disse barna har voksne som skjermer leken i mindre grupper og legger til rette for mestringsfølelse.

De største barna er ofte opptatt av å planlegge leken, i denne forbindelsen trenger de materiell som kan endres og bygges med. Dette kan være nøytrale materialer som kasser og stoffer, planker og papprør. For å utvide leken videre kan vi spe på med biler, legekoffert, dyr, frisør og andre ting vi oppfatter barna er opptatt av.

I dette arbeidet trenger barna sensitive voksne som tenker «hva trenger barna nå?» Voksne er tilstedeværende og tilgjengelig. Leken er psykisk helsefremmende for barna når voksne er tilstede og legger til rette for alle barn. Også i leken trenger barn voksne som er «større, sterkere, klokere og god.»

Progresjon

For å sikre oss at alle barn på alle nivåer skal oppleve progresjon og utvikling i aktiviteter og læring har vi valgt å strukturere dette arbeidet i en progresjonsmodell. Innholdet deler vi inn etter fagområdene i rammeplanen med fokusområder på hvert trinn. Trinn to skal bygge videre på trinn en osv. Barn følger en viss utvikling som vi har tatt utgangspunkt i, slik som at små barn for eksempel utvikler språket fra det konkrete de kan se til å kunne fantasere og forestille seg mer når de nærmer seg førskolealder. Barn lærer i ulikt tempo og det er viktig for oss at alle opplever mestring, derfor må også personalet finne barnas interesser og utvide og bygge videre på disse. Barna skal få utfordringer tilpasset erfaringer og ferdigheter, men også slik at de kan strekke seg og utvikle seg positivt. Månedspanene på avdelingen vil fortelle mer detaljert hva man jobber med på avdelingen.

Progresjonsmodellen vår finnes bakerst i planen

Sammenheng i utdanningsløpet

Ansatte i Haga barnehage jobber for å få til gode sammenheng både fra hjem til barnehage, innad i barnehagen og fra barnehage til skole. Vi deltar aktivt i utforming av rutiner i kommunen, og følger opp disse. Rutiner for overgang finnes i kommunens IK- system Compilo.

Å starte i barnehagen er for mange barn en stor overgang og kan være svært krevende. Personalet og foresatte må derfor i samarbeid legge til rette for en best mulig start for den enkelte. Små barn trenger å erfare mange ganger at foresatte går og kommer tilbake. Det er en prosess som kan ta lang tid for enkelte barn og tilvenning til barnehage må derfor gjøres i barnets eget tempo. Det er mange inntrykk, barnet blir kjent med nye mennesker og må være store deler av dagen uten sine foresatte. Det er nytt og uvandt for barnet. En kjerneoppgave for personalet blir derfor å kunne ta barnets perspektiv. Et lite barn kan ikke verbalt formidle sine behov og meninger og trenger derfor ansatte som forstår hvordan det er å befinne seg i en ny og annerledes arena. Oppstarten planlegges sammen med pedagogisk leder som legger til rette for en trygg og god start.

Overganger internt i barnehagen er for mange barn og foresatte en milepæl. Det innebærer flere endringer for barna som større barnegruppe, nye rutiner, nytt rom og andre ansatte. I Haga barnehage starter vi med besøk på ny avdeling i april og etterstreber å fortsette dette en gang i uken frem til sommerferie. Det tilrettelegges også for felles turer. På den måten blir barna kjent med de andre ansatte, barna og den nye avdelingen.

Ved overgang til skole følger ansatte i Haga barnehage Holmestrand kommunes årshjul. Hensikten med årshjulet er å legge til rette for et godt samarbeid mellom instansene og sikre en best mulig overgang for hvert enkelt barn. Før skolestart gjennomføres en foreldresamtale med pedagogisk leder på avdeling. Innholdet fra foreldresamtalen blir formidlet til skolen med et skjema, som foreldrene gir sitt samtykke til. I tilfeller hvor barna har hatt spesialpedagogisk oppfølging i barnehagen, inviteres foreldre med på et eller flere møter før skolestart med styrer, pedagogisk leder og skolen. Det tilrettelegges også for møter før overgang for de foresatte som ønsker det.

Folkehelse

Forskning viser at det er en sammenheng mellom utdanning og helse, men at årsaksforholdene er sammensatte. Folkehelseinstituttet fremhever likevel to hoved- mekanismer som ligger til grunn for sammenhengen;

Den ene er at utdanning påvirker levekår og livssituasjon, og den andre at utdanning bidrar til utvikling av psykologiske ressurser.

Forskning viser blant annet i følge st melding 24, at barnehager med høy kvalitet virker positivt på barns utvikling og at virkningen varer hele livet.

Gode barnehager har videre effekt både på barns utdanningsnivå og på arbeidsmarkedstilknytning i voksen alder.

Haga barnehage skal være av en slik kvalitet at den påvirker barn positivt resten av livet. Vi skal bidra til at barn finner sine sterke sider og til at de opplever motivasjon og lyst til å lære mer, uavhengig av hvilken familie de kommer fra.

Trafikksikkerhet

Holmestrand kommune er i prosess for å bli godkjent som ”trygt lokalsamfunn”, og Haga barnehage er allerede godkjent som trafikksikker barnehage. Trafikksikkerhet og fokus på god opplæring er en viktig del av dette. I Haga barnehage har vi fokus på trafikksikkerhet i daglige situasjoner på alle alderstrinn.

Siste år før skolestart foregår opplæringen mer systematisk, som en del av det pedagogiske opplegget i førskolegruppen. Vi bruker trygg trafikk sine nettressurser i dette arbeidet.

Det er også laget rutiner for sikkerhet på parkeringsplassen, for håndtering av at barn av og til ikke er tilstrekkelig sikret i foreldrenes bil, og for lukking av porten. Det arbeides kontinuerlig med tiltak for å få foreldregruppen med på laget for en tryggere bilhverdag for barna.

Samarbeid med barnas hjem

Vi i Haga barnehage ønsker å ha et nært og godt samarbeid med barnets hjem. Det gjør vi ved å ha regelmessig kontakt med foresatte, først og fremst i det daglige møte med barnet og foresatte i garderobesituasjonen ved henting og levering. Vi ønsker at barnet og foreldrene blir sett og at vi utveksler informasjon om barnet. God kommunikasjon er grunnleggende for et godt foreldresamarbeid, og vi ønsker å bidra til dette.

Dersom du likevel opplever at vi er opptatt med barna når du henter slik at du ikke får snakket om det du ønsker, er du alltid velkommen til å ta en telefon, eller til å be om samtale. Vi ønsker å snakke om gode ting så barna hører det, og om ting som oppleves som ikke er så greit når barna ikke er tilstede, for eksempel per telefon eller møte.

Vi har foreldresamtaler den måneden barnet fyller år, men er det behov for samtaler setter vi opp flere.

Vi vil fortelle hva vi gjør i hverdagen og dokumentere med bilder på avdelingen, oppslagstavler med informasjon og tilbakeblikk i månedsbrev.

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for et åpent og nært samarbeid.

Barnehagen har et foreldreråd (alle foreldrene) og FAU (valgte representanter). Videre er foreldre representert i barnehagens samarbeidsutvalg med to representanter.

Samarbeid med andre instanser

Vi har «på tvers» møter i barnehagen to ganger per halvår. Der er det representanter fra familietjenesten, pedagog-psykologisk tjeneste og barnevernstjenesten. Her gis det råd og veiledning til barnehageansatte eller sammen med foresatte. Dersom det skal tas opp saker på vegne av familier vil vi alltid be om samtykke til dette. Mer om dette kan du lese på www.påtvers.no

Videre har barnehagen faste drøftingsmøter med pedagog-psykologisk tjeneste. Her drøftes problemstillinger knyttet til barns utvikling i samarbeid med foresatte. Vi får gode råd, prøver ut tiltak, og avtaler videre arbeid til barnets beste.

Alle ansatte har jf. Barnehageloven opplysningsplikt til sosialtjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, samt barnevernstjenesten. I saker der opplysningsplikten inntreer involverer vi så langt det er mulig med barnets foreldre eller foresatte. Før barnet ditt skal på 2- og 4- års kontroll på helsestasjonen har vi en samtale her i barnehagen der vi går igjennom et skjema som knytter seg til barnets utvikling, og forhold som kan påvirke barnet ellers. Etter samtykke fra foresatte/foreldre sendes ferdig utfylt skjema til helsestasjonen, og fungerer som utgangspunkt for samtalen der. Etter kontrollen får barnehagen en kort tilbakemelding fra helsestasjonen. Ellers samarbeider vi med ulike instanser både internt i kommunen, og eksternt – som for eksempel ulike helseforetak. Samarbeidet gjøres når det er til beste for barn og i samarbeid med foresatte/foreldre.

Utviklingsarbeid og vurdering av pedagogisk arbeid

For å sikre faglig utvikling og kontinuerlig arbeid for å bevege alles praksis fremover, har vi etablert noen arbeidsmåter her i barnehagen. Videre følger beskrivelser av disse.

Barnehagen som lærende organisasjon

Vi ønsker at arbeidet i barnehagen stadig skal få bedre kvalitet og på den måten gi et kvalitativt bedre tilbud til barna. En forutsetning for å få dette til er at barnehagen utvikles som lærende organisasjon. Lærende organisasjoner kjennetegnes ved at ansatte i virksomheten kontinuerlig utvikler kapasiteten de har til å skape resultater de virkelig ønsker, og lærer å se helheten sammen. Ifølge Peter Senge må vi være villige til å vende speilet mot oss selv og vår egen organisasjon, for å finne ut hva vi kan forbedre oss på. Senge fremhever fem utviklingsområder som sentrale for å bygge opp varig læring og endring i en organisasjon, for eksempel barnehage. De fem utviklingsområdene har tre nivåer; individet, teamet/gruppen, organisasjonen.

Fem sentrale utviklingsområder:

1. **Personlig mestring** Utvikling av kompetanse hos den enkelte øker mestringsevnen. Høyere mestringsevne vil påvirke motivasjonen i positiv retning. Økt grad av mestring kan også forbedre trivselen, skape trygghet og skape åpenhet for videre utvikling. I Haga barnehage skal det være rom for læring og utvikling for både voksne og barn, og både voksne og barn skal utfordres i komplekse oppgaver. Planen beskriver så langt hvordan barn støttes. Ansatte skal også ha oppgaver og utfordringer som gir rom for mestringsopplevelse. De skal støttes i egen utvikling, og motiveres til å ta ansvar.
2. **Felles forståelse av oppgaven – en delt visjon.** Ansatte i barnehagen utvikler felles tankesett og arbeidsmåter, basert på en kollektiv forståelse. Arbeidet med årsplanen er et ledd i dette arbeidet – den definerer vår felles forståelse av oppgaven vi har som barnehage og som utøvere av rammeplanen for barnehager. Videre arbeider vi med egen praksis året igjennom. Praksisfortellinger knyttes til tema og relevant litteratur, og er utgangspunkt for refleksjon og drøfting. Slik jobber vi oss nærmere den felles forståelsen som er forutsetning for at tilbudet til barn skal være av jevn og god kvalitet.
3. **Forståelsesmodeller** Hvordan vi tenker, tolker og forstår verden på er styrende for våre handlinger i det daglige arbeidet. Vi støtter oss til felles teori, og reflekterer over egen praksis for å sikre at tilbudet vi gir barn er slik vi mener det skal være.
4. **Gruppelæring** Gruppen lærer sammen og tilegner seg felles kompetanse. Vi skal ikke bli like, men arbeide etter noen felles verdier og med felles læringsprosesser. Gjennom å lære teorier og begreper sammen, vil de ansatte etter hvert utvikle et felles profesjonelt fagspråk og felles forståelse. Vi skriver også praksisfortellinger og reflekterer sammen over disse, for å sikre overføring av praktisk og teoretisk kunnskap medlemmene i organisasjonen vår imellom.
5. **Systemtenkning** Dette utviklingsområdet skal integrere og binde sammen de øvrige fire. Helheten er noe mer og annet enn summen av delene. For oss er det viktig å bevege gruppen fremover – ikke bare enkeltindividene i den. Vi er bevisste på at barnehagens kapasitet utgjøres av summen av de ansattes kapasitet. Vi vet derfor at vi må ha med alle for å heve og utvikle kapasitet og kvalitet i barnehagen som organisasjon.

Observasjon og kartlegging

I Haga barnehage har vi systemisert observasjonsarbeidet. Vi har tatt i bruk observasjonsverktøyet «alle med». Det er utviklet av Eigersund kommune og senter for atferdsforskning. Vi bruker dette verktøyet rutinemessig gjennom barnehagetiden. Hensikten med den rutinemessige observasjonen er å sikre at alle barn i barnehagen vår får et godt individuelt tilpasset barnehageløp, slik at de best mulig er rustet til å møte hverdagene også etter endt barnehagetid. Rutinemessig gjennomføres observasjonene på småbarnsavdeling før overgang til ny avdeling. På stor avdeling nest siste år før overgang til skolen samt våren før skolestart. Vi skal ha fokus på å finne barnets styrker og bruker denne kunnskapen om barnet i det videre arbeidet med å unne tilrettelegge for det enkelte barns utvikling på best mulig måte.

Innad i barnegruppen observerer vi barnehagemiljøet og vi har også egne sjekklister for barnehagens miljø. Dersom vi oppdager at barn som ikke har det trygt og godt i fellesskapet utløser det aktivitetsplikten. I dette arbeidet skal foresatte involveres for å finne nødvendige tiltak. Observasjoner og pedagogiske vurderinger knyttet til enkeltbarn gjøres kjent for- og drøftes med foresatte i foreldresamtaler eller ved behov. Det innhentes samtykke til observasjonen i forkant. Arbeidet skal følges opp med pedagogiske tiltak enten på individ- eller på gruppenivå når dette vurderes å være nødvendig eller ønskelig. En pedagogisk vurdering vil i alle tilfeller ligge til grunn for hvorvidt kartleggingen av enkeltbarnet gjennomføres eller ikke. Disse vurderingene gjøres i samarbeid med foresatte.

Praksisfortelling

Praksisfortellinger skrives av alle ansatte, og knyttes alltid opp mot temaet vi jobber med eller til aktuell litteratur. Det gis oppgave i forkant av personalmøte, og praksisfortellingene brukes som utgangspunkt for refleksjon som beskrevet under. Når praksisfortellinger deles og reflekteres rundt i fellesskap på denne måten, bidrar de til å endre og utvikle praksis på gruppenivå.

IGP

IGP står for “individuell – gruppe – plenum” og er en enkel metodikk som vi bruker i arbeidet med refleksjon over felles utfordringer, problemstillinger eller andre felles tema. Metoden skaper engasjement hos deltagerne i prosessen og sikrer at alle deltar. Øvelsen ivaretar både de ansatte som liker å ta ordet og de

som helst vil slippe. Øvelsen skaper trygghet fordi hver enkelt får reflektert individuelt først før de kan dele med en eller flere i mindre grupper, før gruppen deler sitt i plenum.

Dialogkafe/ dialogspill

Dialogkafe og dialogspill er andre metoder vi i Haga barnehage trives med i refleksjonsarbeidet vårt. Dialogkafe tar utgangspunkt i noe felles, for eksempel en praksisfortelling. I forberedelsene til møtet lages refleksjonsspørsmål som er utgangspunkt for felles arbeid med praksisfortellingen i små grupper.

Dialogspill foregår også i mindre grupper. Her er utgangspunktet påstander, ofte laget i forhold til et spesielt tema, som alle medlemmene må si seg enig, delvis enig eller uenig i. Alle må ta standpunkt og alle må begrunne sitt standpunkt. Eksempler på påstander kan være:

«Jeg er alltid en god grensesetter når jeg er på jobb i Haga barnehage»

«Jeg er alltid en autoritativ voksen – også på travle dager»

Progresjon

I barnehagen skal barna få mulighet til å utvikle seg, lære nye ting, oppleve mestring og fremgang. Alle barn er unike med sin personlighet og med sine egne erfaringer, det er vårt utgangspunkt for arbeidet med det enkelte barns utvikling.

Personalet skal legge til rette for at alle barn opplever progresjon i det pedagogiske innholdet gjennom varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter ut fra sitt ståsted. Barnas utvikling, lek og læring henger sammen med god stimulering fra personalet og barnets iboende kraft til å søke mening i tilværelsen. Opplevelsen av mestring er nært knyttet til utviklingen av en god selvfølelse. For personalet i Haga innebærer dette at vi er tilstedeværende og tydelige voksne som ser, utfordrer, passer på og setter grenser for barna med godhet. Vi er autoritative voksne. «Tilbakeblikk» i Månedspanen blir sendt ut fra hver avdeling til foreldrene og skal synliggjøre innhold og progresjon i barnehagens innhold, også knyttet opp mot fagområdene som er beskrevet i Rammeplanen. «Tilbakeblikkene» velger vi derfor å definere som en dokumentasjon av

progresjon i barnehagens innhold og hvordan de ulike fagområdene arbeides med. Måten vi organiserer ulike grupper innad i barnehagen ivaretar også progresjon i det pedagogiske innholdet.

Det fysiske rommet, de lekene og materialene barna møter i barnehagen har betydning for deres utvikling. Ved at personalet endrer og tilfører nye elementer til leke- og læringsmiljøet ut fra barnas utvikling gjennom året legger vi til rette for progresjon. Personalet skal inspirere og tilføre nye perspektiver og elementer for å gi barna nye erfaringer eller utvider de erfaringene de allerede har. Barna skal også få erfaring med forskjellige digitale verktøy, og det skal legges vekt på kreativ bruk, skapende virksomhet og lek og moro.

For å sikre oss at alle barn på alle nivåer skal oppleve progresjon og utvikling i aktiviteter og læring har vi valgt å strukturere dette arbeidet i en progresjonsmodell. Innholdet deler vi inn etter fagområdene i rammeplanen med fokusområder på hvert trinn. Trinn to skal bygge videre på trinn en osv.

Trinn 1

KOMMUNIKASJON
SPRÅK OG TEKST

- Syngte kjente sanger og utvide repertoaret gradvis
- Støtte begynnende språkutvikling, også nonverbal kommunikasjon. Snakk om alt dere ser
- Bli kjent med billedbøker og bøker med litt tekst

ETIKK, RELIGION
OG FILOSOFI

- Tid og rom for undring
- Kjennskap til grunnleggende normer.
- Jeg og de andre (gjenkjenne noen følelser hos andre)

ANTALL, ROM
OG FORM

- Erfare rom og form med alle sanser
- Erfare størrelser i omgivelsene

KUNST, KULTUR
OG KREATIVITET

- Lære og erfare gjennom alle sanser
- Musikk og sang med bevegelse, dans
- Oppleve musikk fra forskjellige kulturer representert

NÆRMILJØ OG
SAMFUNN

- Bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet
- Familien min og meg

NATUR, MILJØ
OG TEKNOLOGI

- Erfare ulike naturfenomen med alle sine sanser til ulike årstider

KROPP,
BEVEGELSE, MAT
OG HELSE

- Erfaringer som bidrar til positiv selvopfatning via kroppslig mestring
- Gode vaner for hygiene innarbeides
- Oppleve glede ved å være sammen med andre

Trinn 2

KOMMUNIKASJON
SPRÅK OG TEKST

- Øve på, og få støtte til å uttrykke følelser og meninger
- Bli kjent med eventyr med konkrete
- Samtale om logoer og skilt vi ser

ETIKK, RELIGION
OG FILOSOFI

- Toleranse og respekt for ulikheter og for hverandre
- Få kjennskap til grunnleggende normer og verdier
- oppleve markeringer i bhg i forhold til eget livssyn

ANTALL, ROM
OG FORM

- Sortere og sammenligne
- Undersøke egenskaper ved former
- Leke med mengder
- Bruker kroppen for å utforske rommet

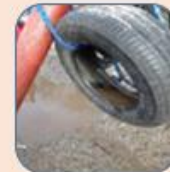
KUNST, KULTUR
OG KREATIVITET

- Skaperglede
- Fokus: musikk, bilde
- Undersøke sammen.
- Bruke kroppen i uttrykkene

NÆRMILJØ OG
SAMFUNN

- Oppleve å få medvirke i egen hverdag
- Hvor viktig er jeg?
- Bli kjent i nærmiljøet

NATUR, MILJØ
OG TEKNOLOGI

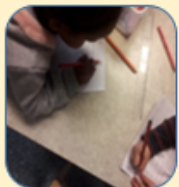
- Undring over naturens mangfold, dyreliv, planteriket
- Oppleve endringer i årstider

KROPP,
BEVEGELSE, MAT
OG HELSE

- Måltidet er en hyggestund for alle
- Erfaringer med ulike og allsidige bevegelser og utfordringer med mestring i fokus
- Bli kjent med egne grenser og si fra om disse på en passende måte

Trinn 3

KOMMUNIKASJON
SPRÅK OG TEKST

- Bli kjent med takt og rytme i språket
- Kjenne igjen bokstaven i navnet
- Øve på å beskrive konkrete
- Øve på å bruke språket i relasjoner og konflikt-løsning
- Kunne ta ordet foran andre

ETIKK, RELIGION
OG FILOSOFI

- Innsikt i kristne og humanistiske grunnverdier
- Begynnende forståelse for at egne handlinger påvirker andre, reflektere sammen
- Lytte til andre

ANTALL, ROM
OG FORM

- Utforske og leke med form og størrelser og sammenligne disse
- Sortere, se likheter og forskjeller i forskjellige sammenheng er
- Bruke språket for å videreutvikle rom-forståelsen

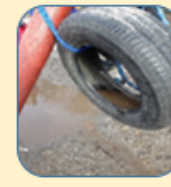
KUNST, KULTUR
OG KREATIVITET

- Bruke fantasien i uttrykkene sine og oppleve skaperglede
- Oppleve musikk fra forskjellige tidsepoker og kulturer, få mulighet til å uttrykke gjennom å skape musikk og bevegelse
- styrke kulturell identitet og personlige uttrykk

NÆRMILJØ OG
SAMFUNN

- Om meg og de andre . hvor viktig er jeg for fellesskapet, og fellesskapet for meg
- Likeverd, kjønn, kultur, språk...
- Utvide kjennskapen i nærmiljøet

NATUR, MILJØ
OG TEKNOLOGI

- Natur og samspill i naturen – planter og insekter.
- Oppleve fokus på dyrelivet i nærmiljøet
- Begynnende utforsking av natur-fenomener

KROPP,
BEVEGELSE, MAT
OG HELSE

- Samtale om hvor og hva maten kommer fra
- Sette grenser for egen kropp og respektere andres
- Erfare at alle er ulike og det er bra
- Oppleve seg som del av fellesskap i lek med andre

Trinn 4

KOMMUNIKASJON
SPRÅK OG TEKST

-Tulletøyse med språket, ord og rim

-Lytt til, og kjenne igjen bøker, rim og regler

-Gjenfortelle

-Utforske lekeskriving

-Bruker språk for å komme inni lek og i lek

ETIKK, RELIGION
OG FILOSOFI

-Kjenne til ulike religiøse høytider og tradisjoner knyttet til ulike religioner og livssyn

-Reflektere over, og vise respekt for likheter og ulikheter

ANTALL, ROM
OG FORM

-Utforske og leke med mønster

-Begynnende erfaring med å undersøke og erfare løsning av matematiske problemer

-Utforske bruk av kart i rommet, også via muntlige beskrivelser

KUNST, KULTUR
OG KREATIVITET

-Få innblikk i forskjellige måter og med forskjellige materialer å uttrykke seg på.

(collage, kull, male, naturmaterialer, skulptur, drama, dans..)

NÆRMILJØ OG
SAMFUNN

-Bli kjent med historier fra nærmiljøet

-Få kjennskap om institusjoner og yrker i nærmiljøet.

-Får erfare trafiksikkerhet på tur

NATUR, MILJØ
OG TEKNOLOGI

-Få innblikk i betydningen dyr og vekster har for matproduksjonen

-Utforske natur og mangfold

-Bærekraftig utvikling - naturvern - gjenbruk - ombruk

KROPP,
BEVEGELSE, MAT
OG HELSE

-Få kunnskap om hvordan menneskekroppen, og samspillet med maten vi spiser

-Erfaringer ved bruke av naturen som gir gode opplevelser

-Sette ord på, og bli respektert for følelsene sine

Trinn 5

KOMMUNIKASJON
SPRÅK OG TEKST

- Forteller og gjenforteller i samtale
- Deler opplevelser på en god måte
- Kunne sette ord på følelsene sine
- Erfarer bokstavenes betydning
- Skriver navnet sitt
- Får oppleve sagn som uttrykksform

ETIKK, RELIGION
OG FILOSOFI

- Forståelse for ulike måter å forstå ting på og leve sammen
- Få lov å undre seg og utforske eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål i samtale
- Finne egne løsninger og stå for egne valg

ANTALL, ROM
OG FORM

- Leker med tall, mengder og telling
- Tilegner seg matematiske begreper
- Undersøker og erfarer løsninger av matematiske problemer

KUNST, KULTUR
OG KREATIVITET

- Videreutvikle kunnskapen om teknikk og form, få leke med uttrykksformen, skape egne uttrykk
- Møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykksformer fra fortid og nåtid

NÆRMILJØ OG
SAMFUNN

- Få erfaringer i å forhandle og diskutere
- Kunne lytte når andre forteller
- Få kjennskap til barnekonvensjonene, FN

NATUR, MILJØ
OG TEKNOLOGI

- Fokus på eksperimente ring og undring over naturfenomener og fysiske lover
- Lage konstruksjon er av ulike materialer
- Får kjennskap til menneskers livssyklus
- Utviser respekt for naturen

KROPP,
BEVEGELSE, MAT
OG HELSE

- Legger vekt på egen mestring ved hygiene
- Øve på selvstendighet og ta avgjørelser i påkledning
- Lære om sunt kosthold og hvordan kroppen virker
- Få erfaringer med å vise empati
- Oppleve å være betydningsfull for andre

Aktivitetsskalender

Med forbehold om endringer

Måned	Merkedager, aktiviteter, ferier og fridager
Juli	31.07: Planleggingsdag, barnehagen er stengt
August	30.08: Foreldremøte
September	Uke 38: Brannvern uke 18.09: Fotografering 29.09: Planleggingsdag, barnehagen er stengt
Oktober	Uke 41,42 og 43: FN uke
November	13.11: Planleggingsdag, barnehagen er stengt
Desember	13.12: Lucia-markering 19.12: Nissefest 23.12-02.01: Juleferie, barnehagen er stengt
Januar	02.01: Planleggingsdag, barnehagen er stengt
Februar	02.02: Barnehagen 51 år, Fargefest
Mars	Uke 11/12: påskefrokost 25.03-01.04: Påskeferie, barnehagen er stengt
April	
Mai	10.05: planleggingsdag, barnehagen er stengt
Juni	06.06: Sommerfest (FAU)

Litteraturliste

- Ertesvåg, Sigrund og Pål Roland. 2015. «*Ledelse av endringsarbeid i barnehagen*» Gyldendal akademisk
- Giæver, K (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget
- Glaser, Vibeke og Kari Hoås Moen, Sissel Mørreaunet, Frode Søbstad, red. 2011.
"Barnehagens grunnsteiner – Formålet med barnehagen" Universitetsforlaget
- Glaser, Vibeke og Ingunn Størksen, May Britt Drugli (red). 2017. «*Utvikling, lek og læring i barnehagen – forskning og praksis*» Fagbokforlaget
- Helgesen, Mai Britt (red). 2015. «*Mobbing i barnehagen – et sosialt fenomen*» Universitetsforlaget
- Hogsnes, Hilde Dehnæs (red), Mona- Lisa Angell, og Solveig Nordtømme. 2010. "Barnehagens læringsliv" Fagbokforlaget
- Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig* (3. utg.) Oslo:Universitetsforlaget
- Idsø, Ella Cosmovici og Pål Roland. 2017. «*Mobbetferd i barnehagen. Temaforståelse- forebygging- tiltak*» Cappelen Damm Akademisk
- Ingeberg, Petter. 2013. "Barnehageloven og forskrifter – Med forarbeid og kommentarer" PEDLEX Norsk Skoleinformasjon
- Høsøien, Unni og Marion Pryts. 2017. «*Barnehagebasert kompetanseutvikling*» PEDLEX
- Kuvaas, Bård og Anders Dysvik. 2012. "Lønnsomhet gjennom menneskelig ressurser Evidensbasert HRM». Faktabokforlaget
- Lunde stad, Magritt. 2002. "Konflikter- bare til besvær? Konfliktløsning i barnehagen.» Høyskoleforlaget
- Marthinsen, Mette og May Britt Postholm. 2012. "Personalutvikling i en lærende organisasjon" Tapir Akademisk Forlag
- Martinsen, Øyvind Lund, red. "Perspektiver på ledelse". Gyldendal Norsk Forlag
- Melvold, Line «Barn er budbringere». 2020. Kommuneforlaget AS
- Moser, Thomas og Monica Rothle, red. 2008. «*Ny rammeplan – ny barnehagepedagogikk?*» Universitetsforlaget
- Mørreaunet, Sissel og Kjell- Åge Gotvassli med fler. 2016. «*ledelse av en lærende barnehage*» Fagbokforlaget
- Ogden, Terje. 2015. «*Sosial kompetanse og problemadferd blant barn og unge*» Gyldendal Akademisk

Roland, Pål og Elsa Westergård (red). 2015. «Implementering. Om å omsette teorier, aktiviteter og strukturer i praksis» Universitetsforlaget

Roland, Pål og Eyvind Skeie, red. 2014. "Kompetanseløft i barnehagen" Universitetet i Stavanger

Roland, Pål og Ingunn Størksen. 2014. «Tidlig innsats og håndtering av utfordrende adferd» universitetet i Stavanger

Roland, Pål og Ingunn Størksen, Heidi Omdal. 2014. «Den autoritative voksenstilen og relasjonsarbeid i barnehagen» universitetet i Stavanger

Tholin, Kristin Rydjord. 2014. «Omsorg i barnehagen» Fagbokforlaget

Webster-Stratton, Carolyn. 2011. «Hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn» Gyldendal Akademisk

Utgivelser

2013. Melding til stortinget nr. 24 "Framtidens barnehage" Kunnskapsdepartementet

2013. "Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat". Utdanningsdepartementet

2013. "Barns trivsel – voksnes ansvar". Utdanningsdirektoratet

2016. Melding til stortinget nr. 19 "Tid for lek og læring" Kunnskapsdepartementet

2017. Melding til stortinget nr. 21 «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen»

2017. «Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat» Utdanningsdirektoratet

2017. «Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» Kunnskapsdepartementet

2019-2020 «Melding til stortinget nr. 6 «tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

2021. «Lov om barnehager» Kunnskapsdepartementet

Kommunale planer/ rutiner

2003 FNs konvensjon om barns rettigheter, revidert oversettelse 2003 med tilleggsprotokoller

2020 "Trygghet, mestring og læring for alle". Strategiplan for oppvekst, Holmestrand kommune

2020 Tilhørende Handlingsplan